

Een woord over het Nederlandsche leger in 't algemeen en de artillerie in 't bijzonder

<https://hdl.handle.net/1874/235137>

EEN WOORD

OVER HET

NEDERLANDSCHE LEGER

IN 'T ALGEMEEN

EN DE

ARTILLERIE

IN 'T BIJZONDER.

DOOR

EEN BOMBARDIER.

BREDA,
BROESE & COMP.

—
1876.

mm 11934

I. oct.
2065

*J. Stat.
8° 2065*

EEN WOORD
OVER HET
NEDERLANDSCHE LEGER
IN 'T ALGEMEEN
EN DE
ARTILLERIE
IN 'T BIJZONDER.
DOOR
EEN BOMBARDIER.

BREDA,
BROESE & COMP.

1876.

Wie is gedachtenloos als van het oudejaar de laatste dag voorbijsnelt en zich daarmede voegt bij eeuwenoude voorgangers? Wie vraagt zich bij den morgenstond van een nieuwjaar niet af, wat het ons op elk gebied brengen zal?

Iedereen denkt daarbij in 't bijzonder aan den kring waarin hij zich beweegt. Is de horizon helder, welnu, dat stemt ons aangenaam en tevreden; maar weemoedig doet het ons aan, als we van het tegendeel getuigenis moeten geven.

Zoo zaten we dan op den laatsten dag des vorigen jaars in gedachten verzonken; — voorbij onzen geest bewogen zich eene menigte van die vaderlandsch militaire belangen, zoowel groote als kleine, die verbetering eischten en waaraan nog niet was voldaan!

Wij zeiden *groot* en *klein*; maar wat is eigenlijk groot? Bestaat niet de meest grootsche zaak uit eene verzameling en aaneenschakeling, op welke wijze dan ook, van kleinere bestanddeelen, en spelen deze daardoor niet vaak eene meer belangrijke rol dan aanvankelijk gedacht wordt?!

En wat was nu de uitslag?

Onze indrukken *alleén* daaromtrent openbaar te maken, heeft weinig practisch nut. We willen

daarom liever in het midden brengen, hetgeen volgens onze meening gedaan, althans onderzocht of beproefd kan worden om in verschillende militaire zaken verbetering te brengen. Hierdoor toch wordt wrijving van denkbeelden opgewekt, en is dit niet het beste middel om tot de goede regeling en oplossing eener zaak te geraken?

Wij gelooven *ja!*

Maar werden verschillende belangrijke militaire onderwerpen dan niet bij de Staten-Generaal behandeld?

Voorzeker, er werd genoeg gesproken en geredeneerd, er werd voldoende gehakt op de Ministers van Oorlog!

De afschaffing der plaatsvervanging evenwel werd indertijd verworpen en in de laatste jaren werden vele Ministers van Oorlog verdreven, zelfs nog vóórdat hun de gelegenheid gegeven was om zich voldoende op de hoogte te kunnen stellen van hunne veel omvattende en belangrijke taak.

Bij al dat redetwisten in de Tweede Kamer ontvangt men onwillekeurig den indruk, dat eigenliefde en spitsvondigheid dikwerf de plaats innemen van *echte* vaderlandsliefde. Men wil de plaatsvervanging behouden, maar toch spoedig en snel, als met een tooverslag, een goed leger, flinke, levendige strijdkrachten.

Is dit niet een moeielijk op te lossen vraagstuk?

De bemoeiingen van de leden der Tweede Kamer worden vaak kleingeestig: *dit* is te duur, iets anders heet ondoelmatig, enz. enz.; het eene voor-

stel ná het andere wordt afgestemd, zonder dat er iets beters voor in de plaats wordt gegeven. Éerst wordt de Minister verdreven en dan zijne begrooting toch aangenomen. Maar wie kan zich dan ontwikkelen tot de zoo gewichtige taak van Minister van Oorlog, als zij door de leden der Tweede Kamer zóó hoog wordt opgedreven, dat ze eene bijna onbegrensde kennis, bovenmenschelijke inspanning en een geniaal scheppend vermogen vordert?!

Maar al genoeg afgedwaald van ons voornemen om in het belang van het leger eenige denkbeelden ten beste te geven, waarvan het doelmatige of nuttige der verwezenlijking aan de beoordeeling van meer bevoegden wordt overgelaten.

Wij hebben evenwel niet van alles verstand, en als artillerist zullen we ons daarom alléén bepalen tot enkele punten, die het leger in 't algemeen en de artillerie in 't bijzonder betreffen.

HET PERSONEEL.

Iedereen weet, dat het in ons leger vrijwillig dienend personeel zóó gering is, dat het niet toereikend geacht kan worden om den loopenden dienst gaande te houden.

Bovendien laat het gehalte van den soldaat en van het kader vaak te wenschen over.

Zoowel van het eene als van het andere verschijnsel ligt de oorzaak in de tijdsomstandigheden en in den vooruitgang der krijgswetenschap.

Is het toch niet natuurlijk, dat een tijdperk van

40-jarigen vrede, zoowel bij het volk als bij den militair, vreedzame neigingen opwekt, die zonder tegenwicht en bij het steeds heerschende grondbeginsel van plaatsvervangng, leiden tot vermindering der vrijwillige dienstneming en tot het zoo mogelijk verlaten van den dienst ná het eindigen eener eerste verbintenis.

De beweegredenen zijn dan velerlei: men wil trouwen, men meent in eene burgerbetrekking beter bezoldigd te zijn, er wordt minder gevorderd, men is niet zoo gebonden, enz.

Maar juist omdat reeds jaren geleden het aantal vrijwillig dienende soldaten, korporaals en onderofficieren, afnam, werd de dienst uit den aard der zaak zwaarder, en omdat deze zwaarder werd, verliet men eerder den dienst. Zoo draait men in een cirkel rond, en zonder afdoende maatregelen zal er eindelijk een totaal gebrek aan vrijwilligers ontstaan.

Intusschen trachtte men zoo goed mogelijk de open plaatsen van onderofficieren en korporaals aan te vullen, doch heeft men daarbij de eischen niet hoog genoeg gesteld. Onzes inziens is dit een der hoofdoorzaken van de verslapping der krijgstucht. Daar toch waar de meerdere beveelt, moet hij niet alléén zijn graad doen gelden, maar dient hij door kennis en plichtgevoel, door voorbeeld en gedrag, ook te toonen, dat hij waarlijk meerdere is en zedelijk hooger staat. Dit nu wordt bij een groot aantal onderofficieren en korporaals niet altijd in voldoende mate waargenomen; getuige het betrekkelijk groot aantal degradatiën, vooral van korpo-

raals. Het is waar, de officier kan in véél te geoemot komen, maar toch niet in alles, en vooral niet in de gevolgen van een ongenoegzaam gehalte van kader.

Bovendien bestaat er soms, ten gevolge van het heerschende gebrek, zelfs tegenover dat ongenoegzaam gehalte, een geest van groote toegevendheid, die niet anders dan nadeelig voor den militairen geest kan zijn.

ALGEMEENE DIENSTPLICHT en GELD (maar geld op eene doelmatige wijze aangewend) zijn onzes inziens de eenige middelen om in dit alles en in verschillende andere zaken verbetering te brengen.

Omtrent de wenschelijkheid van den algemeenen dienstplicht (1) behoeven wij niet nader uit te weiden; zij is reeds voldoende beproven om hen, die daarvoor vatbaar zijn, volkomen te overtuigen.

Wat het doelmatig uitgeven van geld aangaat, vermeenen wij in 't algemeen te mogen opmerken: dat geldelijke opofferingen in het belang der levende strijdkrachten ruime rente zullen afwerpen; *niet* zooals een industrieel of handelaar gewoonlijk rekent, maar *wel* zooals eene natie moet rekenen, die hare onafhankelijkheid liefheeft en in staat wil zijn deze in de ure des gevaars te verdedigen!

Omtrent de uitgaven zelve zullen wij hieronder eenige hoofdpunten aangeven:

(1) Hieronder verstaan wij: dat, op enkele uitzonderingen na, alle daartoe geschikte jongelingen, die hun 20ste jaar zijn ingetreden, voor een gedeelte *bij het leger* als milicien, en voor het andere gedeelte *bij de schutterij* worden ingedeeld en geoefend.

Soldij. Het verhoogen van de soldij der onder-officieren en hunne verdeeling in twee klassen, met verschillend inkomen, is een uitmuntende maatregel, die hoogst waarschijnlijk zeer goed zal werken. Bij de bevordering tot 1ste klasse moet dan het gedrag, de geschiktheid en het aantal dienstjaren, in aanmerking genomen worden.

Alleen als buitengewone belooning voor *bijzondere* geschiktheid en *uitstekend* gedrag zou zulks bij minder dan zes dienstjaren kunnen geschieden.

Van de sergeanten-majoor zou bij elk wapen de oudste helft van de 1ste klasse kunnen zijn.

Als voorbeeld, hoe wij verder bij de verschillende rangen de soldij zouden wenschen, diene het navolgend staatje:

Graden.	Tegenwoordige soldij per dag.	Toekomstige soldij per dag.	Aanmerking.
Kanonnier 2de kl. (ook milicien).	38 cts.	45 cts.	Voor de infanterie en de andere wapens naar verhouding. De verhoogingen voor 6- en 18-jarigen diensttijd blijven op denzelfden voet bijbehouden.
Id. 1ste " (" hoornbl.)	43 " "	50 " "	
Korporaal. Art.	53 " "	60 " "	
Sergeant (fourier) 2de klasse id.	87 " "	90 " "	
Id. (id.) 1ste " id.	87 " "	110 " "	
Sergeant-majoor 2de klasse id.	112 " "	125 " "	
Id. 1ste " id.	112 " "	175 " "	

Toelage voor kleeding en reparatie-fonds. De tegenwoordige toelage der manschappen en korporaa's van 11 cents te brengen op 15 cents.

Die voor de onderofficieren van 13 cents te verhoogen tot 20 cents.

Vergoeding voor eerste uitrusting. Deze voor zes dienstjaren te brengen van f 20 op f 36.

De woningen van soldaten en onderofficieren, zoo-
wel die der gehuwden als ongehuwden, dienen
zonder weelde, maar meer dan nú over het alge-
meen het geval is, geriefelijk en huiselijk te zijn
ingericht. In elke kazerne moeten zich geschikte
lokalen bevinden, die in de behoefte aan slaap-, eet-,
scherm- en gymnastiek-, theorie- en exercitie-zalen,
cantines en waschplaatsen, behoorlijk voorzien.

Kleeding en uitrusting. De soldaat moet goed ge-
kleed zijn. De tegenwoordige kleeding voldoet in
de meeste opzichten; doch zouden wij het mouwvest
meer als eene attilla wenschen, ruim en langer, met
twee rijen knopen, zoodat het over de borst dubbel-
slaat; de sabelkoppel dan daaronder te dragen.

De stropdassen zoo slap mogelijk, en de hoogte
daarvan, evenals die der kragen van mouwvest en
wapenrok of korte jas, geëvenredigd naar de gestalte
van den man (5 à 3 c.M.)

De gewone kwartiermuts kan, bij het gebruik-
maken van vóór- en achterklep, zoowel 's winters
als zomers (alhoewel dan wel wat warm) een doel-
matig hoofddekseel heeten, mits er, om het broeien
te voorkomen, een paar openingen in gemaakt
worden.

De tegenwoordige schako is zeer ondoelmatig;
zij is te zwaar, broeit en dient vervangen te
worden door een licht lederen helm, aan de vóór-
en achterzijde van voldoende breedte kleppen voor-
zien en met een paar openingen om het broeien
te beletten.

Behalve de twee paar schoenen, moest aan elk

soldaat nog verstrekt worden een paar vetleeren laarzen, ten einde bij slecht weder, op marsch, op wacht, in het kamp enz., droge voeten te behouden.

De kapotjassen moeten zeer ruim en in den regel iets langer zijn dan tegenwoordig; vooral bij de jonge miliciens, die soms nog sterk groeien, is dit wenschelijk.

De wollen sokken voldoen vrij goed, doch worden den man in den regel te klein vóórdat zij half versleten zijn. Eene goede soort wol en een doelmatig voorschrift omtrent het wasschen, kan hierin alleen eene gewenschte verbetering brengen. Daar het gebruik van zeep eene der hoofdoorzaken is van het krimpen, zouden wij bijv. donker gekleurde saaietten sokken kunnen aanbevelen; deze behoeven dan *alléén* in warm water te worden gewasschen.

Ook bij de artillerie moest tot de vredesuitrusting van den soldaat behooren eene veldflesch, daar hij menigmaal op 1 à 2 uren afstand van het garnizoen artillerie-werkzaamheden verricht. Aan den spijslepel en het knipmes, die nu verstrekt worden, kon ook nog eene vork worden toegevoegd; terwijl een blikken drinkbeker zijne uitrusting zou voltooiën. (1)

Omtrent *het huwen van militairen* zouden de bepalingen eenigszins vrijgevinger kunnen worden, bijv. door toe te staan, dat bij elke compagnie, behalve de sergeant-majoor en de waschbaas, nog mochten

(1) Als algemeene regel dient wijders te gelden: dat het uiterlijk aanzien van den officier, wat de kleeding betreft, zooveel mogelijk hetzelfde zij, als dat van den gewonen soldaat, zoodat hij op afstand niet gemakkelijk van dezen te onderscheiden is.

gehuwd zijn: 1 onderofficier, 1 korporaal en 1 soldaat, mits allen ouder dan 35 jaren en minstens 12 dienstjaren tellende.

Ná 18-jarigen diensttijd en 40-jarigen ouderdom moesten onderofficieren en minderen recht hebben op een *gedeeltelijk pensioen*.

Tot het verkrijgen van *burger-Rijksbetrekkingen* moest als voorwaarde gesteld worden 12-jarigen dienst en een certificaat van goed gedrag.

Bij het tegenwoordig gering aantal vrijwilligers, zou het wenschelijk zijn dat er steeds *twee lichten* onder de wapenen bleven, ten einde de oefeningen doeltreffend te maken en het kader meer dan nu het geval kan zijn te gewennen om *personeel* onder hunne bevelen te hebben; bovendien zou de militaire geest hierdoor worden opgewekt.

Wordt de plaatsvervanging alsnog afgeschaft of moeilijker gemaakt, wordt het jaarlijksche contingent vergroot, of neemt de vrijwillige dienstneming merkbaar toe, dan zou men met het onder de wapenen houden van ééne lichting wellicht kunnen volstaan; doch dan altijd zóólang (16 maanden) dat de nieuwe lichting geheel geoefend is vóór dat de oude met verlof gaat.

Hebben wij hierboven eenige maatregelen besproken, die strekken kunnen om de vrijwillige dienstneming en het in dienst blijven te bevorderen, aan den anderen kant zouden wij ook hoogere eischen willen stellen.

Voor de *artillerie* bijv.

Nimmer zal iemand tot eene vrijwillige dienst-

verbintenis bij de artillerie worden toegelaten of als miliciens daarbij worden ingedeeld, tenzij hij lezen en voldoende duidelijk schrijven kan.

In den tegenwoordigen tijd toch en bij een klein leger als het onze is een artillerist die *niet* lezen of schrijven kan practisch onbruikbaar.

Wil men scholen oprichten om vrijwilligers en miliciens der artillerie, die niet lezen of schrijven kunnen, dit eerst te leeren, ook goed, mits ze dan maar afzonderlijk worden onderwezen en geoefend.

De onderofficieren en korporaals moeten niet alleen theoretisch maar ook practisch meer ontwikkeld zijn.

Het is hier de plaats niet om détail-voorschriften te geven betreffende het programma van examen voor onderofficieren en korporaals der artillerie. Wij willen hieromtrent dan ook alleen het volgende opmerken:

Dat zij beiden het *Handboek ter vervaardiging der Ernstvuurwerken* practisch dienen doorloopen te hebben; dat de korporaals bij de krachtwerktuigen, manoeuvres de force, exercitiën enz., hunne verplichtingen en verrichtingen juist kennen; terwijl de onderofficier hierbij zelfstandig als instructeur moet kunnen optreden. Zij moeten beiden de verschillende dienstreglementen practisch kunnen toepassen, en vooral de onderofficier behoorlijk bedreven zijn in het voeren der menage-rekening en in de administratie als detachements-commandant.

Voor de geheele vesting-artillerie dient onzes inziens, tot het uitsluitend vormen van onderoffi-

cieren (ook sergeanten-majoor en fouriers) en korporaals, slechts ééne school te zijn, dewijl hierdoor de meest gelijkmatige en beste opleiding wordt verkregen.

Bij deze school zou bijv. van al de verschillende soorten van voorwerpen, welke in den *Instructie-inventaris voor de artillerie* voorkomen, één stel (of modellen) dienen aanwezig te zijn.

Tweemaal 's jaars doet elke compagnies-commandant eene voordracht tot toelating van kanonniërs (vrijwilligers of miliciens) op de school.

Tweemaal 's jaars worden de geschiktste personen door den commandant der school tot bevordering voorgedragen.

Om tot korporaal benoemd te kunnen worden moet men minstens één jaar dienst hebben;

om tot onderofficier (sergeant of fourier) te kunnen worden bevorderd minstens twee dienstjaren, waarvan één als korporaal;

om sergeant-majoor te kunnen worden minstens drie dienstjaren, waarvan één als fourier.

GEBREK AAN OFFICIEREN DER ARTILLERIE.

Het algemeen erkende gebrek aan officieren der artillerie bestaat niet alleen in een tekort van 2de luitenanten volgens de organieke sterkte, maar wordt ook veroorzaakt door een *te gering* aantal artillerie-officieren — zelfs als waren zij volgens de organisatie compleet — tot het vervullen van zoo velerlei betrekkingen, die bij dit wapen thuis behooren. Vooral is het aantal luitenanten te klein.

Het gebeurt toch niet zelden dat er compagnieën zijn met één dienstdoenden luitenant, en dit is op den duur nadeelig voor den dienst. Wij zouden hierin willen voorzien door het aantal luitenants per batterij of compagnie te brengen op 4 (waarvan dan 2 tweede luitenants en 2 eerste luitenants; te meer daar in het vervolg elke batterij uit 8 stukken zal bestaan.

Daar wij verder eene uitbreiding van het wapen der artillerie noodzakelijk gelooven, zal in verband daarmee de organieke sterkte aan officieren dan voldoende zijn.

Hoofdzakelijk wenschten wij: het aantal veldvuurmonden te brengen op omstreeks 200. Om deze in te deelen zou men kunnen hebben: 1 regiment rijdende artillerie van 4 batterijen, ieder met 8 stukken, en 2 regimenten veld-artillerie elk van 10 batterijen, met 8 stukken. Behalve de tegenwoordige 3 regimenten vesting-artillerie zou nog 1 regiment kust-artillerie, en bij elk dezer 4 regimenten 1 compagnie werkers van minstens 100 man (effectief) dienen gevormd te worden. Verder op te richten 1 compagnie vuurwerkers; terwijl eene uitbreiding van het korps pontonniers en van het torpedo-personeel waarschijnlijk wel geene weelde zou zijn.

De werkkring van den Inspecteur van het wapen diende aanmerkelijk te worden uitgebreid. Zijne macht moet zeer groot zijn; zonder hem mag bij het wapen niets ingrijpends geschieden. Aan elk officier in het algemeen en aan elk commandeerend

officier in het bijzonder dient meer zelfstandigheid, meer vertrouwen, meer gezag en met dit alles ook meer verantwoordelijkheid te worden gegeven. Verder zou een commandeerend officier van het personeel *nimmer gelijktijdig* het materieel mogen beheeren. Dit is te veel arbeid voor één persoon. Bij de behandeling van het materieel komen wij hierop terug.

Tot opleiding nu der aspiranten naar den rang van 2den luitenant der artillerie dienen hoofdzakelijk de Koninklijke Militaire Academie te *Breda* en verder de tegenwoordige voorbereidende en gewone cursus opvolgend te *Utrecht* en *Delft*.

Het is ons doel niet in een strijd te treden omtrent de inrichting van en de opleiding aan de Militaire Academie, doch in het algemeen gelooven wij dat deze zóó dienen te wezen, dat aspiranten worden *aangetrokken* en tevens, dat zij er lang genoeg blijven om als militair en artillerist, in verband met de eischen des tijds, behoorlijk gevormd te kunnen worden.

Hiertoe moet onzes inziens het examen van toelating niet te zwaar zijn; en zou de leeftijd der aspiranten gevoegelijk van 15 à 16—18 jaar kunnen gesteld worden.

De jaarlijksche bijdrage voor ieder cadet 300 gulden of minder.

Het programma van examen zou ongeveer gelijk kunnen zijn aan de totale kennis die de cadetten der artillerie vroeger (vóór 1869) aan het einde van het eerste studiejaar bezaten. Het lezen, schrij-

ven en spreken van de Fransche, Hoogduitsche en Engelsche taal moest, evenals het handteekenen, eene verplichtende kennis zijn. De cursus moest 4 jaren duren.

Voor al natuurkunde moet grondig en niet te beknopt onderwezen worden; de talen practisch bijgehouden en onderricht gegeven worden in de waarschijnlijkheids-rekening. De twee laatste jaren moeten de cadets telkens gedurende 6 weken kampeeren.

Om verder het aantal aspiranten voor officier te doen toenemen dienen de traktementen der 2de luitenants en hiermede ook die der overige rangen *verhoogd* te worden. Het gaat toch niet aan dat een 2de luitenant *niet* of althans niet noemenswaardig beter bezoldigd is dan een adjudant-onderofficier. Bovendien zijn de officieren der artillerie, en meer bepaald de hoofdofficieren en oudere kapiteins van dat wapen, ten opzichte van hunne kameraden bij de infanterie, cavalerie en genie, zeer in het nadeel.

Een majoor der artillerie bijv. heeft hetzelfde traktement als een majoor der infanterie, niettegenstaande de eerste gewoonlijk 6 à 8 dienstjaren meer telt.

Herinneren wij nu verder dat de kapiteins 1ste klasse der artillerie vóór 1852 een traktement hadden van 2400 gulden (en nú slechts *f* 2200), dan zal het wel duidelijk zijn, dat tegenwoordig het inkomen der officieren, zelfs voor alle wapenen, *te laag* en niet meer in verhouding tot de tijdsomstandigheden is.

Volgens onze bescheiden meening kan zoowel in het eene als in het andere op zeer eenvoudige wijze verbetering worden gebracht. De traktementen namelijk dienen te bestaan uit twee gedeelten, als: het ééne verbonden aan den rang dien men bekleedt en het andere jaarlijks veranderende en afhankelijk van het aantal dienstjaren.

Hoe dit bedoeld wordt kan bijv. blijken uit den hieronder geplaatsten staat, waarin bij *alle* wapens aan dezelfde rangen gelijke *rangtraktementen* zijn toegekend. Het spreekt van zelf dat bureaunkosten, vergoeding voor paarden, toelagen enz., buiten beschouwing blijven.

Om de bepaling betreffende het veranderlijke gedeelte der traktementen zoo eenvoudig mogelijk te maken, zou als grondbeginsel kunnen worden aangenomen, dat dit elk jaar slechts *éénmaal* en wel op 1 Januari wordt vastgesteld. Voor die officieren, waarbij de datum van aanstelling valt tusschen 1 Januari en 30 Juni, wordt het loopend jaar als *één geheel dienstjaar*, en voor hen, wier aanstellingsdatum valt tusschen 1 Juli en 31 December, wordt het loopend jaar voor *niets* gerekend.

Rangen.	Tegenwoordig traktement bij de artillerie.	Voorgesteld traktement bij alle wapens.				Aanmerking.	
		Rang. traktement.	Aantal dienstjaren.		In verband met het aantal dienstjaren.		
			Max.	Min.	Max.		Min.
Luit.-Generaal.	6500	5000	40	30	7000	6500	(1) 1ste klasse f 2200. 2de klasse f 1800. De jaarlijksche verhooging is gesteld op f 50.
Generaal-Majoor.	5500	4000	40	30	6000	5500	
Kolonel.	4500	3000	40	30	5000	4500	
Luitenant-Kolonel.	3400	2100	40	25	4100	3350	
Majoor.	3000	1800	40	20	3800	2800	
Kapitein (1).	2200	1400	40	10	3400	1900	
1ste Luitenant.	1800	1200	20	2	2200	1200	
2de id.	1300	1100	10	0	1600	1100	
	1100	1100	10	0	1600	1100	

Eene zoodanige regeling der traktementen bezit onzes inziens de goede eigenschap van jegens iedereen zeer billijk te zijn.

Bij eene minder gelukkige promotie toch, in vergelijking met kameraden van een ander wapen, wordt vergoeding gevonden in de jaarlijksche verhooging, waardoor nú vaak gegronde ontevredenheid zal worden vermeden. Wel kan het voorkomen dat een oud 1ste luitenant met 20 dienstjaren, bij een wapen dat in promotie ten achteren is, meer traktement zal hebben dan een kapitein, die bij een ander wapen slechts 10 dienstjaren telt; doch wij vinden dit alleszins billijk.

Bovendien zal de hiervoor besproken regeling ook heilzaam werken op den dienstijver vooral van oudere officieren, die als kapitein uitmuntend voor hunne taak berekend zijn, maar, dikwerf geheel onafhankelijk van hunnen wil en buiten hunne schuld, niet tot hoofdofficier bevorderd werden. Ook in zulke gevallen kan het plaats hebben, dat jonge majoors minder inkomen hebben dan veel oudere kapiteins; doch ook dit kunnen wij niet anders dan zeer billijk vinden.

Omtrent de verdere persoonlijke belangen van den officier willen we slechts ter loops aanstippen:

dat de verblijfkosten van 4 gulden daags tegenwoordig meestal te gering zijn;

dat, uit minder doelmatige zuinigheid, ten nadeele van den officier vaak een te ruim gebruik (wij zouden bijna willen zeggen misbruik) gemaakt wordt van het Koninklijk Besluit van 15 Juni 1867,

n°. 43, en de daarop volgende Ministerieele Aanschrijving dato 26 Juni 1867, n°. 66 I, waardoor aan officieren *f*1,25 daags toelage wordt gegeven, als hun eigenlijk *f*4 toekomt;

dat bij de bereiden korpsen de vergoeding van *f*200 's jaars voor één paard minstens moest gebracht worden op *f*300;

dat bij garnizoens-veranderingen de gehuwde officier groot geldelijk nadeel lijdt. Elke verhuizing kost hem in den regel minstens *f*300, en als schadeloosstelling bekomt hij in zijne nieuwe garnizoensplaats gedurende de 3 eerste dagen eene toelage van *f*1,25 per dag. Die onkosten van verhuizing moesten hem naar een billijken maatstaf vergoed worden.

OEFENING.

In de oefening der vesting-artillerie kan nog veel verbetering worden gebracht; vooral de vele en nimmer eindigende materieele werkzaamheden moesten op de geregelde oefening van het personeel niet zoo storend werken als nu vaak het geval is. Het oprichten van werk-compagnieën, waarover hierboven reeds gesproken is, zou hierin gedeeltelijk kunnen voorzien.

Verder zouden wij wenschen dat al de miliciens van één regiment bij elkander geoefend werden. Hiertoe zou betrekkelijk minder onderwijzend personeel benoodigd zijn, en de oefeningen zouden in doelmatigheid en gelijkvormigheid zeker winnen. Waarschijnlijk is elk regiment bestemd om de forten en versterkte plaatsen in een bepaald ge-

deelte onzer liniën te verdedigen; daarom zou de vesting-artillerie (met de miliciens der vóórlaatste lichting) jaarlijks gedurende den zomer hierin geoefend moeten worden.

De als fort-commandant bestemde officier bijv. dient vóór zijne detachering te ontvangen:

eene behoorlijke teekening van de versterking met het omliggend terrein tot op minstens 3000 à 4000 meters afstand;

een armeerings- en uitrustingsstaat;

eene zakelijke memorie van het doel waarmede het fort daar gebouwd is, van de wijze hoe in den omtrek wellicht de inundatiën gesteld worden, enz.

In 't kort, hem moeten de noodige gegevens verstrekt worden om zich *tijdig* geheel op de hoogte te kunnen stellen van de taak die hij te vervullen zal hebben.

Op het fort gekomen moet eene geheele of gedeeltelijke armeerung enz. plaats hebben.

Het verblijf aldaar kan omstreeks 4 weken duren.

Een paar maanden ná zijne terugkomst in het garnizoen moet de commandant indienen eene *beknopte* memorie van verdediging, met opgave van hetgeen door hem gedurende zijn verblijf op het fort verricht is; zoo noodig vergezeld van voorstellen, die hij in het belang der verdediging noodzakelijk of wenschelijk acht.

Éénmaal in het jaar dient elke compagnie, minstens met ééne lichting miliciens, gedurende 2 à 3 weken geoefend te worden in het practisch gebruik der verschillende vuurmonden.

Ten einde de verschillende oefeningen enz. aan te moedigen, moest elke compagnies-commandant jaarlijks de vrije beschikking hebben over eene som van *f* 50 á *f* 100, waarvan hij op het einde van elk jaar eenvoudig verantwoording doet, enz.

ADMINISTRATIE.

De administratie van het personeel kan in verschillende opzichten vereenvoudigd worden.

In het algemeen moet het aantal in te dienen periodieke stukken tot een minimum worden gereduceerd.

Verder zou de driemaandelijksche taxatie van kleding enz. gereedelijk kunnen vervallen, en daarvoor in de plaats treden eene bepaling, zoowel toepasselijk op onderofficieren als minderen, bijv. dat hij, die minder dan *f* 10 schuld heeft, *niet* gekort zal worden; terwijl degene, die *f* 10 of meer schuld heeft, aan minimum- of maximum-korting zal worden onderworpen; dit ter beoordeeling overlaten aan den compagnies-commandant.

In de monsterrol slechts numerieke en geen nominatieve opgave doen van al de miliciens die met groot verlof zijn. De verlenging van dracht-tijd voor wapenen en ledergoed komt ons overbodig voor.

Het jaartal op het voorwerp, de vastgestelde dracht-tijd en de toestand er van zijn voldoende gegevens ter beoordeeling, enz. (Zie verder ook *De Militaire Spectator* 1876, n°. 1, pag. 71 en 72.)

HET MATERIEEL DER ARTILLERIE.

Dat ons artillerie-materieel nog in een overgangstoestand verkeert, is genoeg bekend en hebben wij met vele natiën gemeen. Dit tijdperk evenwel moet zoo kort mogelijk duren en daartoe moeten alle krachten worden ingespannen. Dat zulks *werkelijk* ook geschiedt, vermeenen wij onder anderen te mogen afleiden uit de omstandigheid, dat op de begroting van 1876 eene betrekkelijk aanzienlijke som is uitgetrokken en beschikbaar gesteld tot het doen aanmaken van KRUPP-kanonnen. Met de hulpmiddelen dezer fabriek kan men verwachten dat de volledige bewapening onzer sterkten in een minimum-tijdvak zal geschieden.

Daartoe dienen dan evenwel, bij het voldoen der in onderzoek zijnde of komende proefkanonnen van 8, 12, 15, 24 en 30 c.M., zooveel vuurmonden in ééns besteld te worden, als door den fabrikant in één jaar kunnen worden afgeleverd.

Deze bestellingen moeten jaarlijks op denzelfden voet doorgaan, tot dat het vereischte getal vuurmonden aanwezig is.

Stellen wij ons een oogenblik voor dat al die proefkanonnen voldoen, dan verkrijgen wij:

als *veldgeschut*, gecercleerde getrokken stalen achterlaad-kanonnen van 8 c.M. met ijzeren affuiten en voorwagens; per vuurmond 32 schoten (in den voorwagen); per caisson ruim het dubbele aantal;

als *kustgeschut* zullen wij in het bezit komen van getrokken stalen achterlaad-kanonnen van 24 en

30 c.M.; getrokken gegoten ijzeren ringkanonnen van 24 c.M. zijn reeds voorhanden;

als *vestingeschut* zullen dienen de gecercleerde gegoten stalen lange achterlaadkanonnen van 12 en 15 c.M.;

als *remisegeschut* (bestemd om snel, verrassend en zelfs tot in het laatste oogenblik der verdediging op te treden en daarom gedekt in remises opgesteld) kan gebezigd worden het stalen of bronzen achterlaadkanon van 8 c.M., of ook het bronzen achterlaadkanon van 12 c.M., als dit *niet* te zwaar is.

De mortieren van 29, 20 en 13 c.M. blijven bijbehouden. Wijders moet nog ingevoerd worden een kort ringkanon van 24 à 28 c.M. (1), ten einde reeds op zeer groote afstanden den aanvaller te bestoken, zijne magazijnen enz. zooveel mogelijk te vernielen, hem te noodzaken op eerbiedigen afstand te beginnen en slechts langzaam en voorzichtig te naderen.

De kleine mortieren van 20 en 13 c.M. dienen tot het werpen van brand- en lichtkogels, maar vooral om eene groote uitgestrektheid terrein onveilig te maken en den vijand daardoor te verontrusten; of wel om op een bepaald punt een overstelpend worp- vuur te brengen. De lichtheid van den 13 c.M. is hiertoe zeer voordeelig; deze mortieren dienen dan ook in grooten getale aanwezig te zijn.

Daar de leus, van welken aanvaller ook, immer zijn zal *snel handelen*, zoo moet alles op zulk eene wijze ingericht en geregeld worden, dat een fort of

(1) Is deze vuurmond aanwezig, dan kan de mortier van 29 c.M. vervallen.

eene vesting in den kortst mogelijken tijd in be-
 hoorlijken staat van verdediging kan worden ge-
 steld. Daartoe evenwel zijn, volgens onze beschei-
 den meening, verschillende wijzigingen noodig in
 het tegenwoordig nog gevolgde stelsel van beheeren
 en opleggen van het materieel, enz.

Hieromtrent het volgende:

De administratie van het materieel moet zoo een-
 voudig mogelijk zijn ingericht; terwijl geene te
 groote bezorgdheid voor het gebruiken en verslijten
 er van mag heerschen.

Aan de officieren der artillerie, met het beheer
 van het materieel belast, moet de noodige hulp
 van schrijvers enz. verstrekt worden, opdat zij niet
al hun tijd behoeven te wijden aan het kopieeren
 van staten, stukken, circulaires, dikke folianten enz.,
 maar ook nog eenigen tijd en voldoende veerkracht
 overhouden om een wakend oog over alles te laten
 gaan, en uit tijdschriften enz. op de hoogte te blijven
 van den vooruitgang der artillerie-wetenschap. De
 wijze bijv. waarop tegenwoordig de *Uitrustingsstaat*
 berekend en bijgehouden wordt, is wel wat samen-
 gesteld. Hierbij toch hangt de benoodigde hoeveel-
 heid niet alleen af van de bewapening zelve, die
 gedurende eene reeks van jaren standvastig kan
 blijven, maar ook van de in de vesting aanwezige
 voorwerpen. Komt hierin wijziging, dan verandert
 meestal ook de *Uitrustingsstaat*. De jaarlijksche herzie-
 ning van dien staat is dus niet alleen noodzakelijk
 voor dat materieel, 't welk volgens den *Instructie-*
inventaris voor de artillerie verandering ondergaan

heeft, maar ook voor die voorwerpen welke ontvangen of verzonden zijn. Vooral door deze laatste omstandigheid wordt dit herzien vaak een zeer uitgebreid en tijdroovend werk.

Volgens onze meening kon dit voorkomen worden door eenvoudig de kolom *Er moet zijn* (van den *Uitrustingsstaat*) te berekenen volgens den *Bewapeningstaat*, en zich niet te bekommeren om hetgeen ontvangen, verzonden of aanwezig is.

Bedenkt men bovendien dat er vaak *twee soorten* van bewapening voor eene zelfde sterkte bestaan, namelijk: eene vastgestelde en eene voorloopige (zelfs voor fort en in ontwerp); dat iedere *Uitrustingsstaat* in vijfvoud moeten worden opgemaakt, en dat er van de uitrustingen van al de sterkten eener positie (vesting en fort) een verzamelstaat wordt opgemaakt, dan zal het, in verband met de overige bij het materieel voorkomende werkzaamheden, wel geen verder betoog behoeven, dat de officieren, hiermede belast, een even uitgebreiden als belangrijken werkkring hebben. Zooals wij reeds vroeger opmerkten, zou daarom het bevel over het personeel en materieel nimmer gelijktijdig aan denzelfden persoon mogen worden opgedragen, iets wat nu *wel* geschiedt.

Onzes inziens moesten voor het materieel in elke vesting afzonderlijke artillerie-commandanten worden aangesteld.

Nog beter zou het wellicht zijn als de magazijnmeesters met die functiën werden belast, terwijl aan hen een luitenant der artillerie (zoo noodig

bereden) als adjudant van het materieel moest worden toegevoegd. De traktementen der magazijnmeesters zouden dan gelijkgesteld dienen te worden met die der overeenkomstige rangen van het wapen; de bureaustkosten vooral ruim berekend.

Door bovenstaande regeling zouden de zaken even goed en sneller kunnen worden afgedaan: de magazijnmeesters corresponderen dan rechtstreeks met den Directeur voor het materieel der artillerie. Om den uitgebreiden werkkring van dezen te verlichten, zouden bijv. kunnen worden aangesteld 2 inspecteurs van het materieel (hoofdofficieren, ieder met een luitenant-adjudant), aan wie werd opgedragen, ieder voor de helft, het toezicht te houden op de werkzaamheden der magazijnmeesters-artillerie-commandanten. Zij behooren geen administratieven werkkring te hebben, doch zich door eigen inspectie van alles te overtuigen. Zij zijn ieder voor hun gedeelte verantwoordelijk, dat al het materieel goed onderhouden en doelmatig opgelegd wordt. Jaarlijks brengen zij van hunne bevinding verslag uit aan den Directeur, en doen tevens in het belang van het materieel de noodige voorstellen. Het spreekt van zelf dat, voor deze gewijzigde orde van zaken, nieuwe en bepaalde instructiën dienen gegeven te worden.

Wat *het materieel zelf* aangaat, vermeenen wij de volgende algemeene beginselen op den voorgrond te mogen stellen:

In eene vesting of op een fort dienen alle vuurmonden der bewapening *op* of *nabij* de emplacements

te worden bewaard. Op de voornaamste punten dienen zij zelfs in batterij te staan. In batterij moeten ook staan alle kust- en zware vestingkanonnen (van het kaliber van 15 c.M. af en zwaarder). Deze in batterij staande vuurmonden dienen natuurlijk zoo goed mogelijk onderhouden en, voor zooveel noodig, door een licht houten afdak of anderszins tegen weer en wind beschut te worden. Bij de kalibers grooter dan 15 c.M. mogen bovendien de projectielen niet te ver verwijderd worden opgelegd.

De binnentaluds der vuurlijnen en de zijtaluds der traversen moeten door de zorg der genie zoo steil mogelijk (lieft onder eene helling van 5 of 4 op 1) worden opgezet en gehouden (1).

Bij de verhoogde belegeringsaffuiten der naaste toekomst kan de geschutbank overal omstreeks 1.7 M. beneden de binnenkruin blijven; schietgaten zullen weinig meer voorkomen en de noodbeddingen zouden gereedelijk kunnen vervallen.

In elke vesting moet het vereischte aantal houten geraamten voor gedekte observatieposten, bomvrije schuilplaatsen, tijdelijke buskruitmagazijntjes, bewaarplaatsen van projectielen, vulhokken, nissen, gedekte doorgangen enz., voorhanden zijn.

De plaatsen daarvoor moeten duidelijk aangewezen of nauwkeurig bekend zijn. Als proef kunnen ze op de voornaamste punten zelfs geplaatst, zoo goed mogelijk tegen inwatering (door zinken of

(1) Naar wij vermeenen is men hierin in zooverre geslaagd, dat dergelijke steile taluds bij het bezigen van een zeker mengsel, en dus zonder bekleedingsmiddelen, kunnen worden verkregen en minstens een tiental jaren blijven staan, zonder noemenswaardige herstelling te behoeven.

ijzeren platen) en vertering (creosoteering of anderszins) beveiligd, nu en dan onderzocht, en na een bepaald aantal jaren vernieuwd worden.

Een zeker aantal schanskorven, worsten, ledige zandzakken, blindeeringhout (minstens 20 à 30 c.M. zwaar) enz., moet in de vesting zelve in voorraad en doelmatig opgelegd zijn.

Ons van uit den engen kring der vesting naar buiten begevende, zouden wij liefst overal tot op een afstand van 3000 M. van de vesting een vrij uitzicht wenschen te hebben. Is dit op alle punten ondoenlijk, dan moet zulks toch op de voornaamste toegangen enz. het geval zijn; overal elders zou dan een minimum-straal van 1000 M. kunnen worden toegestaan. Deze toestand moet reeds in vreedstijd bestaan en onderhouden worden.

Hooge punten buiten de vesting, die de vestingwerken beheerschen, al liggen ze zelfs op 5000 à 6000 M., moeten zoo mogelijk afgegraven of op andere wijze voor de verdediging onschadelijk worden gemaakt. Zoo zijn er waarschijnlijk nog tal van maatregelen die reeds in vreedstijd moeten genomen worden, zal men bij werkelijk oorlogsgevaar in den kortst mogelijken tijd weerbaar kunnen zijn. Er blijft bovendien nog genoeg te doen over, en alle beschikbare handen zullen nog ruimschoots arbeid vinden, al is alles zoo goed mogelijk voorbereid. Door bovenbedoelde regeling evenwel, in den uitgebreiden zin van het woord, wint men een kostbaren tijd voor andere bezigheden, die even noodzakelijk zijn, maar *niet vooruit* kunnen geschie-

den. In den aard der zaak licht het, dat de te nemen maatregelen afhankelijk zijn van de ligging en den toestand der versterking, zoodat deze voor allen niet dezelfde behoeven te zijn. Eene goed ingerichte kustbatterij bijv. moet uit al hare kanonnen binnen 24 uren een geregeld vuur kunnen openen. Eene versterking midden in het land heeft over meer tijd te beschikken, bezit lichtere kalibers van vuurmonden, enz. Hierbij kan men dus voorbereidende maatregelen achterwege laten, die bij eene kustbatterij met zware vuurmonden nimmer mogen verzuimd worden, enz.

En hiermede breken wij de reeks van uit belangstelling voortgesproten denkbeelden en voorstellen af.

Mochten ze der moeite waardig gekeurd worden om door meer bevoegden beoordeeld en onderzocht te worden, dan beantwoorden deze regelen ruimschoots aan hun doel.

B.

1 Februari 1876.

Bij de Uitgevers dezes ziet ook het licht:

- J. F. BECKMAN, Handleiding bij het onderrigt in de Versterkingskunst, voor onderofficieren en korporaals der infanterie. f 0.25.
- J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, De Krijgsgeschiedenis der Ouden, benevens hunne voornaamste veldslagen, en het belangrijke uit de veldtogten van Alexander den Grooten, Hannibal en Cesar. „ 1.40.
- P. F. BRUNINGS, Gids voor den jongen militair. Een leesboek ten dienste der korpscholen. Tweede druk. „ 0.50.
- P. F. BRUNINGS, Vervolg op den Gids voor den jongen militair. Een leesboek ten dienste der korpscholen. „ 0.50.
- F. L. CARRÉ, Een Volksbelang, naar aanleiding van: Een woord van den Luitenant-Generaal W. J. Knoop over den militairen toestand van Nederland. „ 0.25.
- K. ELAND, Welk stelsel van bevestiging verdient voor fortin in den regel de voorkeur? Met een Plaat. „ 0.50.
- C. A. W. HALVERHOUT, L'Indépendance des Pays-Bas. Réponse à la brochure: „Prussia in relation to the foreign policy of England.”. „ 0.25.
- C. A. W. HALVERHOUT, Beschouwing over de pensioenen van de Koninklijke Nederlandsche Zeemagt, in verband met hare diensten in de Koloniën van den Staat. „ 0.25.
- De hedendaagsche werkking der kavallerie. Denkbeelden, ter overweging bij de behandeling van het aanstaande oorlogsbudget. „ 0.60.
- B. G. VAN DER HEGGE ZIJNEN, Genees- en heekundig Zakboek voor het leger, tevens bruikbaar bij de opleiding der hospitaal-soldaten. „ 2.50.
- G. G. VAN DER HOEVEN, Geschiedenis der vesting Breda. Met vier platen. „ 3.20.
- Mr. H. VAN DER HOEVEN, Opmerkingen over de Nederlandsche strafwetgeving voor het krijgsvolk te lande. Tweede, verbeterde en vermeerderde druk. „ 2.50.
- W. C. HOJEL, De bewegingen van den puntkogel. Met vier uitslaande platen. „ 1.50.

De kavallerie verdedigd tegen de vernieuwde aanvallen van den Kapitein der Infanterie De Roo van Alderwerelt, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.....	f 0.30.
J. C. J. KEMPEES, Open Brief aan den Kolonel Weitzel over het Instructie-Bataillon.....	„ 0.30.
De Koninklijke Militaire Academie. (Overgedrukt uit <i>De Militaire Spectator</i> , voor rekening van den Schrijver.)..	„ 0.25.
Laan of Zuidwal? — Een woord naar aanleiding der voorgestelde werken in de Stelling Helder.....	„ 0.25.
G. VAN REEKUM, Handleiding voor geleiders van opkomende en vertrekkende miliciens en voor kommandanten van marcherende troepen, enz.	„ 0.50.
W. A. VAN REES, Handleiding tot de kennis der veld-dienst en vechtwijze van het Nederlandsch Oost-Indisch leger tegen inlandsche vijanden. Derde, vermeerderde druk.	„ 1.25.
Reglement op de inwendige dienst, de politie en de krijgsvucht voor de infanterie, gewijzigd voor het Indisch leger. Vierde, verbeterde en vermeerderde druk....	„ 1.25.
W. Rüstow, De Duitsch-Deensche oorlog van 1864. Vrij vertaald en naar officiële Deensche bronnen bewerkt door F. de Bas. Met 9 Kaarten en Plans.....	„ 7.20.
W. Rüstow, Handleiding tot de kennis van den kleinen oorlog. Uit het Hoogduitsch vertaald door E. H. Brouwer. Met Afbeeldingen en eene Schetskaart....	„ 3.90.
A. SEUBERT, De Taktiek in voorbeelden, bijzonder met het oog op gevechten om terreinvoorwerpen. Uit het Hoogduitsch vertaald door E. H. Brouwer. Met 83 houtsnēfiguren.....	„ 3.—.
A. W. P. WEITZEL, De organisatie bij de wet onzer strijdkrachten te land. Met drie Bijlagen: A. Het vesting-dogma. — B. Organisatie der infanterie in zelfstandige bataillons. — C. Tijd bestemd tot oefening onzer militia.	„ 0.30.
Mr. C. P. K. WINCKEL, Gids voor officieren en onder-officieren van het Nederlandsch Oost-Indisch leger, bij de uitoefening der militaire regtspleging in tijd van vrede. „	1,25.
Een woord naar aanleiding van de „Gedachten en opmerkingen over de opvoeding en het onderwijs van toekomstige officieren.” Door een voormalig Kadet.....	„ 0.20.

Door BROESE & COMP. te Breda wordt met
succes gedebiteerd:

- R. VON ARNIM, Uit het dagboek van een compagnies-com-
mandant. Proeve eener leerwijze om eene compagnie in
korten tijd en onder zeer ongunstige omstandigheden vol-
doende in het tirailleeren en den velddienst te oefenen.
Naar den tweeden, verbeterden druk vrij vertaald uit
uit het Hoogduitsch door C. C. H. Smit, 1ste Luite-
nant der Infanterie. f 1,75.
- J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, Het Oorlogsrecht.
In linnen band. " 5.20.
- J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, Het Oorlogsrecht.
(Beknopte uitgave tot militair gebruik). " 0.90.
- J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, Onze Kustverdediging.
Eene militaire studie van de kaart. " 1.25.
- J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, Neerland's belang bij de
Conferentiën te Brussel en St.-Petersburg in 1874—1875. " 0.60.
- KAINOS, De Nieuwe Hollandsche Waterlinie en hare verbe-
tering naar de eischen des tijds. Met twee kaarten... " 1.75.
- W. ROOSEBOOM, Infanterie-Tactiek. Vrij naar het Hoog-
duitsch van W. von Scherff, Majoor van den Gene-
ralen Staf. (Overgedrukt uit „*De Militaire Spectator*.”) " 0.80.
- M. C. F. SIMON, Beginselen van de statica der vaste
lichamen. Onder medewerking van den oud-Hoogleeraar
aan de Koninklijke Militaire Akademie J. Badon
Ghijben. Met 19 uitslaande platen. (Nieuwe uitgave.) " 4.—.